

J. Bb.

"Jan Karłowicz i Ludwik Krzywicki jako reprezentanci dwu nurtów w etnologii polskiej", Olga Gajkova, Wrocław 1959 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/3-4, 501

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i jednolită terminologią) posiada, jak zresztą każda teoria społeczna, wydzźwięk klasowy.

Ukazując w sposób krytyczny rozwój tej teorii, której wielorakie ujęcia budzą rozliczne spory na gruncie rosyjskim (Ewers), czeskim (Polacky) i polskim (Balcer, Tymieniecki, Małecki, Piekosiński, Semkowicz i inni), autor burzy zakorzeniony mit, krążący od dawna w naszej nauce. Z przyjętych konstrukcji powstają jedynie luźne, często dość różnorodne, zjawiska społeczne, określane przedtem mianem rodu (heraldycznego, gniazdowego, możnowładczego itp.). Autor burzy mit o pochodzeniu państwa z rodów oparty na przestarzałej koncepcji przeżytków typu Tylora, zwraca uwagę, że zjawisko zasługujące na miano „feudalnego renesansu rodowości“ jest wtórne i wiąże się z samym feudalizmem. W epoce tej — zdaniem autora — duże znaczenie posiadał system pokrewieństwa i to zarówno ze względu na dziedziczność przywilejów stanowych, jak też z racji anarchii feudalnej, w której jednostka musiała szukać oparcia wśród krewnych.

W pracy tej, której trzon zasadniczy należy przede wszystkim do historii historiografii, chodzi także o rozstrzygnięcie zagadnienia genezy organizacji państwowej w Polsce. Jednakże w wyniku operowania bardzo bogatym materiałem źródłowym, zaczerpniętym z literatury wielojęzycznej z różnych dziedzin nauki, studium to zainteresuje nie tylko historyków państwowości i socjologów, ale także etnologów, dla których zagadnienie rodu jest problemem zasadniczym.

J.Bb.

Olga Gajkowska, *Jan Karłowicz i Ludwik Krzywicki jako reprezentanci dwu nurtów w etnologii polskiej*. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Archiwum Etnograficzne, nr 19, Wrocław 1959 s. 117.

Omówieniem europejskiego ruchu naukowego w dziedzinie etnologii i stanu etnografii w Polsce w XIX stuleciu poprzedza autorka charakterystykę dorobku w zakresie tej nauki dwu wybitnych jej przedstawicieli — Jana Karłowicza (1836—1903) i Ludwika Krzywickiego (1859—1941). Charakterystykę tę, dającą obraz działalności Karłowicza w zakresie folklorystyki i jego poglądu na przedmiot etnografii oraz obraz etnologicznego dorobku Krzywickiego, kończy syntetyzujący rozdział, w którym wydobyte zostały analogie i różnice w życiu i twórczości obu uczonych. Praca — mimo źródłowego charakteru udokumentowanego obszerną bibliografią — nie wyczerpuje podjętego tematu. Jest ona raczej syntetycznym rysem, z którego można dopiero będzie przejść do wyczerpującej monografii przez pełniejsze ukazanie genezy i tła poszczególnych idei, jak również przez wykorzystanie obszernej spuścizny rękopiśmiennej Karłowicza.

J.Bb.